

II. NOBILITAS MINORIS POLONIAE EX CONVENTU CORCZINENSI INSTITUTA DECLARAT [16 MAJA 1577 R.]

My rady i rycerstwo woiewodztw Małej Polski, którzybyśmy się do Nowego Miasta Korczyna na dzień 13 **Mai** ziachali, a to za obwieszczeniem Iego Królewskiej Miłości, żebyśmy za nagłymi i prędkimi potrzebami a nieprzebieżnością, które **insperate** na Rzeczpospolitą przypadły, tu na to miejsce się ziachali, iakoż widząc wielkie niebezpieczeństwa a prawe spustoszenie ziem ruskich k'temu, iż nieprzyjaciół z ziemi nie wyiechawszy, tu prawie nad nami zawisnął; także uważając **dignitatem** Iego Królewskiej Miłości i Rzeczpospolitej, gdyż ci nieposłuszni a uporni Gdańszczanie żadnym sposobem słusznym ku posłuszeństwu przywiedzeni być nie chcą, co iest **cum magna indignitate** tak Iego Królewskiej Miłości, iako i Rzeczpospolitej, uważając to tedy u siebie, acz się czuimy być wiernymi syny i potomki przodków swych, którzy garły swymi, nic nie bacząc na wczasy, iakie radzibyśmy byli to okazali cośmy powinni matce swej Rzeczpospolitej, żebyśmy się byli sami ruszyli. Lecz iżeśmy to należeli u siebie, iż tym obiema nieprzyjaciołom służebnym ludem zabezpieczyć się może, a iż widzimy, że służebny lud potrzebnie **nervum belli**, który baczymy, iż teraz żadnym obyczajem bez poboru skądinąd obmyślony być nie może, przetoż dogadzaiąc tym nagłym potrzebom, postanawiamy i uradzamy podatek takowy, iako był uchwalony w Lublinie in anno 1569¹. Wszakże Żydowie nie według kwitów, ale iako tam obmawia konstytucja lubelska poborowa, dawać mają. Wszakże iż się naiduią takowi, którzy powinni dawać, że nie chcą, aż przymuszeni wydawać, a starostowie są też w tern tak **negligentes**, iż egzekucyjnej prędkiej czynić zaniedbują, tedy na te wszystkie, którzyby zaraz do czasu wyższej opisanego wydać tych podatków zaniedbali, **poenam centum marcarum** ustawiamy a na starostę **negligentem**, ieśli w sumach dzierżą starostwo, **poenam centum marcarum**, a którzy starostwo gołe dzierżą, **privationem officii** ustawiamy. A gdzieby sami starostowie tych poborów nie wydali, tedy **ad viciniorem capitaneum** przez poborcę **pro poena** pozwany być ma. Który to **vicinior capitaneus** ma być rozumian, to iest, do którego poborca uciecze się i pociągnie prawem; gdyby nie chciał egzekucyjnej czynić, **eidem poenae subiacere** debet, o co poborca przed urzędem wskazywać ma, któryby nie wydał tych podatków a połowica peny **fisco** a drugiej połowica poborcy przyjsć ma. A gdzieby starosta **negligens** był, tedy o te peny posłowie na sejmie blisko przyszłym instygować będą powinni.

Czas^a poboru wydawania teraz oznaimuiemy, aby zaraz były gotowane a od świętego Wita blisko przyszłego [15 VI] aż do świętego Bartłomieja blisko przyszłego [24 VIII 1577] wydawane były, **excipiendo tamen**, gdzie sąpowojowane, popustoszone wsi albo miasteczka.

Czopowe też w każdym woiewodztwie poczynąć się ma, skoroby się skończyły pierwsze czopowe i czopować mają od tego dnia, gdy się poczną, aż do roku. A iż to widzimy, że ten zjazd nad prawa nasze stał się i także te podatki nad prawa nasze i nad zwyczaj postanowiliśmy, a iżeśmy te podatki postanowili, tedy iuż ruszenie pospolite teraz być nie ma, a tak iako wyżej opisaliśmy, dogadzaiąc tym nagłym potrzebom, tedy sobie tym uniwersałem waruiemy i posłom swym, któreśmy do Króla Iego Miłości posłali, obwarowacieśmy kazali, iżby na potem ani takowe zjazdy, ani takowe podatki na takich zieżdziejach stanowione nie były, gdyż ani za ludzkiej pamięci nie bywały, i owszem, prawu pospolitemu przeciwnie są, gdyż iednak obrona skądinąd potoczna Rzeczpospolitej opisana iest.

A iż mianowicie **quarta**, która na Świątki oddawana być ma, tedy na obronę ziem ruskich i służebne a nie indziej obracaną być miała, tedy i teraz **ex nunc ta quarta** i reszty, ieśli które są łońskie, zaraz na obronę i służebne ziem ruskich a nie indziej obracana być ma, za co teraz zaraz żołnierze przyięci być mają, ile ich naiwięcej być może, tak żeby tam ludzi służebnych było przynajmniej pięć tysięcy jezdnych a pieszych szósty, a porządek iakobyśmy mieli i spra-

^a A. Pawiński sądził też, iż można to odczytać jako: zaś.

¹ Por. wyżej nr LXXI, p. X.

wować się, żeby zarazem było postanowione przez Króla Iego Miłości z rady i hetmany swymi, także też i z hetmanem polnym. Który to pobor do iegomości pana podskarbiego przez wszystkie poborcę ziem z Małej Polski, iako koronnego, znoszon i do rąk iegomości oddać być ma, przez te pany poborcę, a nadalej we dwie niedzieli po świętym Bartłomieju do rąk pana podskarbiego oddać będą powinni, a zwłaszcza te pieniądze poborowe z ludzi. A wszakże, acz nic nie wątpimy o panu podskarzim, wszakże i prosimy, żeby nigdzie indziej, iedno na służebne, polne, do Gdańska i do Rusi ten podatek przez nas dany i obrocony był, gdzie z tego podatku na sejmie przyszłym po wyjściu tego podatku liczbę będzie powinien uczynić, gdyż baczmy, że te przeszłe podatki nasze snąc mało pożytku uczyniły potrzebom Rzeczypospolitej, czego z żałością używamy. A gdzieby gdzieindziej te podatki obracane były, czego o iegomości nie dzierzmy, tedy straceniem urzędu podskarbiego skaran być ma, o co posłowie nasi na sejmie instygować mają. Poborcę przez nas ci są obrani: w krakowskiej ziemi pan Piotr Strzała sędzia zatorski, w sendomirskiej ziemi: w sendomirskim, radomskim, opoczyńskim, stężyckim pan Jakubowski Andrzej; w chęcińskim, wiślickim, pilźnieńskim pan Jerzy Grodzowski; z ruskich ziem: w halickim, we lwowskim pan Tomasz Dubrawski podsędek halicki; w przemyskiej, sanockiej pan Wiktorzyn Kowalski, z chełmskiego pan Jan Sarnecki, z podolskiej ziemi pan Jerzy Talafus; z lubelskiej pan Andrzej Lasota; z belskiej ziemi pan Mikołaj Udrzycki; z podlaskiego, to iest drohickiego i mielnickiego powiatu pan Hlebowicz, chorąży drohicki; z wołyńskiej, który i dawniej bywał. A iegomość pan podskarbi ma pomiarkować i tak przyjmować ekspense panów poborców, iakoby Rzeczypospolitej w tem żadna szkoda nie była co iegomości zalecamy.

Działo się na zieżdzie wszystkiej Małej Polski Nowego Miasta Korczyna 16 **Maii** roku 1577. Jan Tarło wojewoda lubelski własną ręką. Stanisław Szafraniec **subscripsit**. Cristopherus Lanczkoroński **castellanus malogostensis**.

III. UNIWERSAŁ POBOROWY ROKU BOŻEGO 1577

Stephan z łaski Bożej Kroi Polski, Wielkie Książę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflantkie, Kijowskie, Wołyńskie, Podlaskie etc. i Siedmigródzkie etc. Wszem wobec i każdemu z osobna, któregokolwiek stanu, dostojności i urzędu, tak duchownego iako i świeckiego ludziom i innym wszem poddanym Naszym, miast, miasteczek, wsi i innych osiadłości iakiemiżkolwiek przezwiski nazwanemi, w Koronie wszech państw Naszych mieszkającym, którymkolwiek należy i do których ten Nasz uniwersał przychodzić będzie, wdzięcznie i wiernie Nam miłym, łaskę Naszą Królewską. Wdzięcznie i wiernie Nam mili, oznaimuiemy, iż za przypadnieniem potrzeb nagłych, a na mieiscach od siebie różnych i dalekich na Rzeczpospolitą z iedną stroną od Tatar, z drugą stroną od **rebelles** Gdańszczan, za radą rad Naszych, którzy się do Nas do Włocławia byli ziachali, przyszło Nam do tego, żeśmy musieli sejmiki powiatowe, a potym główne ziem koronnych, tak Małej iako i Wielkiej Polski złożyć, a te niebezpieczeństwa przełożyć, szukając ratunku i pomocy. W czym pewnie wolelibyśmy byli **viam tritam et ordinariam sequi** a na sejmie walnym to sprawować, ale krótkość czasu i gwałt nam to był odiał, gdyż i sejmowymi sprawami a zabieganiem tak nagłym niebezpieczeństwom trudno się nam zaraz bawić było. Na których sejmikach stany koronne ufolgowały na ten czas nagłym tym nawalnościom na Rzeczpospolitą i zabiegając im, pobor uchwalili i postanowili, nie derogując iednak **authoritati** sejmów walnych ani **in locum illorum** wnosząc takowych sejmików. Jakoż i My derogować nie chcemy, ani **in locum comitiorum generalium** wznosić takowe **conventus**, i owszem powinność Naszą około składania sejmów walnych wedle Konstytucji Henrykowej¹ nie tylko pełnić, ale i czas w niej opisany uprzedzić iesteśmy gotowi. A za pozwoleniem tych poborów znosiemy uchwałę w ruszeniu pospolitym na sejmie toruńskim uczynioną². Także widząc na ten czas być takie potrzeby kraiów ruskich,

¹ Por. wyżej nr LXXV, p. VII (9).

² Por. wyżej nr LXXX, p. II.